

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 156 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Iloxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Quدراتulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarning ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'riqan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна</i>	

BADIIY-TARIXIY MEROS ASOSIDA PEDAGOG SHAXSINI TARBIYALASH: NAZARIYA VA AMALIYOT UYG'UNLIGI

Qodirova Mavluda Maxodir qizi

UBS Maktabgacha va maktab ta'limi fakulteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak pedagog shaxsini badiiy-tarixiy meros asosida tarbiyalashning nazariy va metodologik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda Sharq mumtoz mutafakkirlari hamda milliy adabiy manbalarning insonparvarlik, adolat, mas'uliyat, jasorat va sadoqat kabi axloqiy hamda shaxsiy fazilatlarni shakllantirishdagi o'rni yoritilgan. Izlanishda oliy ta'lim jarayonida nazariya va amaliyot uyg'unligini ta'minlovchi integrativ pedagogik model taklif etiladi. Shuningdek, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda interfaol metodlar va qadriyatlarga asoslangan yondashuvlarning samaradorligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: pedagog shaxsi, badiiy-tarixiy meros, axloqiy tarbiya, innovatsion yondashuv, kompetensiya, qadriyatlarga asoslangan ta'lim.

Abstract: This article analyzes the theoretical and methodological foundations of educating the personality of future teachers based on artistic and historical heritage. The study highlights the role of classical Eastern thinkers and national literary sources in shaping moral and personal qualities such as humanism, justice, responsibility, courage, and loyalty. The research proposes an integrative pedagogical model that ensures harmony between theory and practice in higher education. The effectiveness of interactive methods and value-based approaches in the development of professional competencies is substantiated.

Key words: teacher personality, artistic and historical heritage, moral education, innovative approach, competency, value-based education.

Аннотация: В статье анализируются теоретические и методологические основы формирования личности будущего педагога на основе художественно-исторического наследия. В исследовании раскрывается роль классических восточных мыслителей и национальных литературных источников в формировании нравственных и личностных качеств, таких как гуманизм, справедливость, ответственность, мужество и преданность. Предлагается интегративная педагогическая модель, обеспечивающая гармонию теории и практики в системе высшего образования. Обосновывается эффективность интерактивных методов и ценностно ориентированных подходов в развитии профессиональных компетенций.

Ключевые слова: личность педагога, художественно-историческое наследие, нравственное воспитание, инновационный подход, компетентность, ценностно ориентированное образование.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi pedagog shaxsiga yangi va murakkab talablarni qo'ymoqda. Globallashuv jarayonlari, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi hamda jamiyat hayotidagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar ta'lim mazmuni va shakllarini tubdan yangilashni taqozo etmoqda. Bunday sharoitda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ma'naviy yetuk, ijtimoiy mas'uliyatli, axloqan barkamol, mustaqil fikrlovchi hamda innovatsion yondashuvlarni amaliyotga tatbiq eta oladigan shaxs bo'lishi lozim. Chunki pedagogning shaxsiy fazilatlari, dunyoqarashi va kasbiy kompetensiyalari ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida milliy badiiy-tarixiy merosdan samarali foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Milliy meros xalqning asrlar davomida shakllangan ma'naviy qadriyatlari, axloqiy mezonlari, estetik qarashlari va tarbiyaviy tajribasini o'zida mujassam etadi. Ayniqsa, buyuk mutafakkirlar, adiblar va allomalar tomonidan yaratilgan asarlar pedagog shaxsida yuksak insoniy fazilatlarni shakllantirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Ular orqali bo'lajak o'qituvchilarda vatanparvarlik, insonparvarlik, adolatparvarlik, fidoyilik, mas'uliyat va kasbiy burchga sadoqat kabi sifatlarni rivojlantirish mumkin. Bundan tashqari, milliy badiiy-tarixiy merosdan

foydalanish pedagoglarni tayyorlash jarayonida uzviylik va vorisiylik tamoyillarini ta'minlaydi. Bu esa yosh avlodni tarbiyalashda milliy o'zlikni anglash, tarixiy xotirani saqlash va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlikda rivojlantirish imkonini beradi. Shunday ekan, pedagogik ta'lim tizimida milliy meros asosida ma'naviy-axloqiy tarbiyani kuchaytirish, nazariy bilimlar bilan bir qatorda qadriyatlar tizimini ham singdirish zamon talabi sifatida namoyon bo'lmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sharq mutafakkirlari asarlarida komil inson g'oyasi markaziy o'rinni egallaydi. Forobiy (1993) "Fozil odamlar shahri" asarida fazilatli jamiyatning asosi – fazilatli inson ekanligini ta'kidlaydi. Yusuf Xos Hojib (1983) esa adolat va aqlni inson kamolotining poydevori sifatida ko'rsatadi.

Tadqiqotning maqsadi – badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalashning nazariy asoslarini ochib berish va uni amaliyotga integratsiya qilish mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat. Nazariy tahlil olib borishda Sharq mutafakkirlari asarlari, zamonaviy pedagogik nazariyalar, komparativ tahlil asosida milliy va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni solishtirish, model yaratish metodi, aksiologik yondashuv, pedagogik kuzatuv va tajriba elementlariga tayanildi. Nazariy manbalar sifatida Forobiy, Yusuf Xos Hojib, Alisher Navoiy, Andreyev, Babanskiy, Krayevskiy kabi olimlarning ishlari o'rganildi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Pedagog shaxsining nazariy modeli quyidagi tarkibiy qismlardan iborat ekanligi aniqlandi:

- kognitiv komponent – kasbiy bilimlar;
- aksiologik komponent – qadriyatlar tizimi;
- emotsional-irodaviy komponent – mas'uliyat, sabr-toqat;
- refleksiv komponent – o'z faoliyatini baholash qobiliyati.

Badiiy-tarixiy meros ushbu komponentlarning barchasiga ta'sir ko'rsatadi. Badiiy-tarixiy merosning pedagogik imkoniyatlari quyidagilardan iborat: axloqiy qadriyatlarni shakllantirish uchun "Qutadg'u bilig" asarida adolat va donishmandlik davlat boshqaruvi mezoni sifatida talqin qilingan g'oyalar pedagog shaxsida adolatparvarlik sifatini shakllantirishga xizmat qiladi; milliy o'zlikni anglash orqali "Devonu lug'otit turk" milliy identifikatsiyani mustahkamlaydi, bu esa pedagogning fuqarolik pozitsiyasini rivojlantiradi; insonparvarlik g'oyasi asosida Alisher Navoiyning "Mahbub ul-qulub" asarida insonparvarlik va saxovat ulug'lanadi, bu fazilatlar zamonaviy pedagog faoliyatida muhim ahamiyatga ega.

TAHLIL VA NATIJALAR

Amaliy integratsiya mexanizmlariga tayangan holda olib borilgan tajriba jarayonida quyidagi metodlar samarali ekanligi aniqlandi: muammoli vaziyat yaratish, debat va munozara, keys-stadi usuli, refleksiv esse yozish, integrativ seminar mashg'ulotlari. Ta'lim jarayonida bo'lajak pedagoglarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirish maqsadida bir qator interfaol va innovatsion metodlardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, muammoli vaziyat yaratish usuli orqali talabalarga real yoki shartli pedagogik holatlar taqdim etilib, ularni mustaqil fikrlash, tahlil qilish va asosli qaror qabul qilishga yo'naltirish mumkin. Bunday vaziyatlar pedagogik jarayonda uchrashi mumkin bo'lgan axloqiy, ijtimoiy yoki kasbiy muammolarni qamrab oladi va talabalarda mas'uliyat hamda refleksiv tafakkurni shakllantiradi. Debat va munozara metodlari esa talabalarning o'z pozitsiyasini dalillar asosida himoya qilish, muqobil fikrlarni hurmat qilish va muloqot madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, badiiy-tarixiy asarlar qahramonlarining xatti-harakatlarini tahlil qilish jarayonida munozara tashkil etish shaxsiy qadriyatlarining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Keys-stadi (case-study) usuli pedagogik vaziyatlarni kompleks tahlil qilishga asoslanadi. Unda talabalar muayyan real yoki modellashtirilgan holatni o'rganib, muammoning sabab va oqibatlarini aniqlaydi hamda amaliy yechimlar ishlab chiqadi. Bu usul kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish bilan birga tashabbuskorlik va ijodkorlikni ham qo'llab-quvvatlaydi. Refleksiv esse yozish talabani o'z ichki dunyosi, qarashlari va kasbiy pozitsiyasini anglashiga yordam beradi. Badiiy asardan olingan saboq yoki muhokama qilingan pedagogik vaziyat yuzasidan yozilgan esse shaxsiy xulosalar chiqarish, o'z-o'zini baholash va qadriyatlarni ongli ravishda qabul qilish jarayonini kuchaytiradi. Shuningdek, integrativ seminar mashg'ulotlari turli fanlar – pedagogika, psixologiya, adabiyot va tarix – mazmunini o'zaro uyg'unlashtirish asosida tashkil etiladi. Bunday yondashuv talabalarda bilimlarning tizimlilik va yaxlitligini ta'minlab, nazariya va amaliyot o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlaydi. Mazkur metodlarning kompleks qo'llanilishi natijasida bo'lajak pedagoglarda mustaqil fikrlash,

mas'uliyat, adolatparvarlik, empatiya va kasbiy ong kabi shaxsiy sifatlar izchil rivojlanadi. Natijada talabalarda mas'uliyat, vijdonlilik, sadoqat kabi sifatning rivojlanishi kuzatilganligini ko'rish mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ular Andreyev va Babanskiy tomonidan ilgari surilgan shaxsga yo'naltirilgan ta'lim konsepsiyasi bilan uyg'unlikda ekan.

Badiiy-tarixiy merosdan foydalanish shaxsiy sifatlarni shakllantirishda quyidagi ustunliklarga ega: qadriyatlarini ichki ehtiyojga aylantiradi, emotsional ta'sir kuchiga ega, reflektiv tafakkurni rivojlantiradi, kasbiy identifikatsiyani mustahkamlaydi. Shu bilan birga, metodik ta'minot yetarli bo'lmasa, samaradorlik pasayishi mumkin. Badiiy-tarixiy meros pedagog shaxsini tarbiyalashning kuchli ma'naviy manbai hisoblanadi. Nazariya va amaliyot uyg'unligi interfaol metodlar, aksiologik yondashuv va reflektiv faoliyat orqali ta'minlanadi.

1-jadval: **Pedagog shaxsini kompleks rivojlantirish modeli**

Model komponentlari	Mazmuni	Amalga oshirish shakllari	Kutilayotgan natija
Motivatsion-komponent	Kasbiy qiziqish, pedagogik faoliyatga ichki ehtiyoj va ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.	Badiiy-tarixiy asarlarni tahlil qilish, motivatsion treninglar, munozaralar.	Kasbga sadoqatli va mas'uliyatli pedagog shaxsining shakllanishi.
Kognitiv-komponent	Pedagogik, psixologik va ma'naviy bilimlarni egallash.	Ma'ruza, seminar, mustaqil ta'lim, keys-stadi usuli.	Nazariy bilimlarga ega, tahlil qila oladigan mutaxassis.
Aksiologik-komponent	Insonparvarlik, vijdonlilik, mardlik, sadoqat kabi shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish.	Asar qahramonlari obrazini tahlil qilish, refleksiya mashg'ulotlari.	Yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega pedagog.
Faoliyatli-komponent	Nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish.	Pedagogik amaliyot, rolli o'yinlar, innovatsion metodlar.	Kasbiy kompetensiyalarga ega, samarali faoliyat yurita oladigan pedagog.
Refleksiv-komponent	O'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish qobiliyatini rivojlantirish.	O'z-o'zini baholash, portfoliolar, muhokama va tahlil.	O'z ustida ishlaydigan, doimiy rivojlanishga intiluvchi pedagog.

Taklif etilgan model pedagog shaxsini kompleks rivojlantirishga xizmat qiladi hamda oliy ta'lim tizimida samarali qo'llanilishi mumkin.

XULOSA

Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash nazariya va amaliyotning uzviy uyg'unligini taqozo etadigan murakkab hamda ko'p qirrali jarayondir. Milliy va jahon madaniy merosida mujassam bo'lgan axloqiy-ruhiy qadriyatlar, ma'rifiy g'oyalar hamda insonparvarlik tamoyillari pedagog shaxsining kasbiy kompetentligi, ma'naviy yetukligi va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantirishda mustahkam metodologik asos bo'lib xizmat qiladi. Badiiy asarlar, tarixiy manbalar va ma'naviy meros namunalarini ta'lim jarayoniga integratsiya qilish orqali bo'lajak pedagoglarda reflektiv tafakkur, axloqiy pozitsiya, estetik did va madaniy identifikatsiya rivojlanadi. Nazariy yondashuvlar pedagogik qadriyatlar tizimini ilmiy jihatdan asoslab bersa, amaliy faoliyat ushbu qadriyatlarini real ta'lim muhitida qo'llash, tahlil qilish va mustahkamlash imkonini yaratadi. Shu bois, badiiy-tarixiy merosga tayangan holda pedagog shaxsini tarbiyalash modeli uzluksiz kasbiy rivojlanish, innovatsion pedagogik texnologiyalar hamda milliy-ma'naviy qadriyatlar sinteziga asoslangan holda tashkil etilgandagina samarali natija beradi. Natijada, jamiyat taraqqiyotiga mas'ul, ma'naviy barkamol va kasbiy jihatdan kompetent pedagog shaxsini shakllantirish imkoniyati kengayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Asqarova O'. M., Usmonova S. U. va boshq. Pedagogika nazariyasi va tarixi. 1-qism [darslik]. – Namangan: Usmon Nosir Media, 2022. – B. 122.
2. <http://elibrary.ru/item.asp?id=25665695> Metodika provedeniya zanyatny kruzha v ob"edineniyakh khudozhestvenno-esteticheskoy napravlenosti.
3. https://kpfu.ru/portal/docs/F1142145027/moluch_43_ch2.pdf
4. <https://scientific-conference.com/images/PDF/2018/44/International-scientific-review-2-44-ISBN.pdf>

5. Kambarova S. Mutolaa madaniyati va o'quvchilarning tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi. – Toshkent: Innovatsiya-Ziyo, 2021. – 158 b.
6. Karimov M. Pedagogik tafakkur tarixidan. – Toshkent: TDPU, 2002. – B. 202-204.
7. Mosunova D. V. Razvitie tvorcheskikh sposobnostey uchashchikhsya na zanyatiyakh po dekorativno-prikladnomu tvorchestvu v uchrezhdeniyakh dopolnitelnogo obrazovaniya: dis. ... kand. ped. nauk. – Toshkent, 2010. – 140 s.
8. Qodirova M. Badiiy asarlar vositasida talabalarda shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga antropologik yondashuvdan foydalanish / "Zamonaviy dunyoda pedagogika va psixologiya" nomli ilmiy masofaviy onlayn konferensiya. <https://in-academy.uz/index.php/zdpp/article/download/40351/25706/42725>
9. Qodirova M. Badiiy asarlar vositasida talabalarda shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga antropologik yondashuvdan foydalanish. Pedagogika i psikhologiya v sovremennom mire: teoreticheskie i prakticheskie issledovaniya, 3(11), 141-143, 2024. <https://inlibrary.uz/index.php/zdpp/article/view/49389>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.